

מסורת הש"ס

(א) וְעַתָּה מִיָּד לְקַמֵּן כִּי דָּהָא וְדַמְיָנָהּ (ב) וְלִקְמֵן כִּי: (ג) וְשָׁמַר קִנְיָן: (ד) וְשִׁיטָּה דְהַבָּה נִרְמָה דְלִיגָּה לִיה. (ה) וְשִׁיטָּה דְלִיגָּה לִיה. (ו) וְשִׁיטָּה דְלִיגָּה לִיה. (ז) וְשִׁיטָּה דְלִיגָּה לִיה. (ח) וְשִׁיטָּה דְלִיגָּה לִיה. (ט) וְשִׁיטָּה דְלִיגָּה לִיה. (י) וְשִׁיטָּה דְלִיגָּה לִיה. (יא) וְשִׁיטָּה דְלִיגָּה לִיה. (יב) וְשִׁיטָּה דְלִיגָּה לִיה. (יג) וְשִׁיטָּה דְלִיגָּה לִיה. (יד) וְשִׁיטָּה דְלִיגָּה לִיה. (טו) וְשִׁיטָּה דְלִיגָּה לִיה. (טז) וְשִׁיטָּה דְלִיגָּה לִיה. (יז) וְשִׁיטָּה דְלִיגָּה לִיה. (יח) וְשִׁיטָּה דְלִיגָּה לִיה. (יט) וְשִׁיטָּה דְלִיגָּה לִיה. (כ) וְשִׁיטָּה דְלִיגָּה לִיה.

תורה אור השלם

1. וְלֹא תִבְיָא תוֹעֵבָה אֶל בִּיתְךָ וְהָיִיתָ חָרִם בְּמִדְבָּר שֶׁקֶץ תִּשְׁקָצֶנּוּ וְתִבְעַר תַּתְּעֻבְנֶנּוּ כִּי חָרִם דּוֹא: דְּבִרְיָ ד' כו

גליון הש"ס

תוס' ד"ה ושמינה וכו' החמיר בפ"י עיין משנת הרמב"ם פ"י כד:

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה חמור וכו' למרש בהה בפרק השואל:

הגהות מהר"ב

א' תוס' ד"ה חמור למחמיר וכו' ומשני דא' אסור ה"י אכל. מלת אכל נמחק:

מוסף רש"י

שלא תעקר. נעשית עקרה, הילכך לא רבע לה. אכל אדון לא חיש כשעומדת בפונדק (דקטן בב). והמחמיר אחר בהמתו. מהני חמור טעונה קרוי מחמיר (שבת קנא). לא לבית דירה אמרו. לא לבית דירה המיוז אלא להעמיד בו בהמות ועלם ולא שידור הוא זה (פסחים יא).

ור"א אומר אף במקום שאסרו לייחד. דקדמתי בההוה דליון מעמידן התירו למכור דיחוד בכל מקום אסור משום מכשול דרביעה ולא במנהגא תליא מילתא אכל במכירה ליכא למיחש לרביעה דעובד כוכבים חס על בהמתו מלרבעה מאחר שקנהא כדי שלא תעקר

שנעשית עקורה ברביע' הלכך במנהגא תליא מילתא היכא דאחמור עלייהו דלא מוזניי אחמור והיכא דלא אחמור שרי ולגזי העמדת בהמה בפונדקאות של עובדי כוכבים שהבהמה של ישראל היא אין העובד כוכבים חס עליה מלרבעה וקא עבר אלפני עור לא תמן מכשול^א והכי אסור: ואף רב דרבי צבי. וקסבר כר"א: נהי דלרביעה לא חיישין. דעובד כוכבים חס על בהמתו שלא תעקר: כיון דזונה קנייה. ואינה של ישראל. ומשום לפני עור לא תמן מכשול לא קעבר דגני נח לא נטונו על השביתה אכל גזי רביעה ליכא למימר הכי משום דהתם קעבר אלפני עור לא תמן מכשול (ויקרא טו) לפי שגני נח נטונו על הרביעה^ב אכל על השבת לא נטונו צני נח ומה שאסור לישראל לומר לעובד כוכבים שעה לי כך זהו תנשוש כל מלאכה וגו' ודבר דבר (ישעיה נח) דבור אסור^ג: גורא משום שאלה. אי שרינן לזבוגי בהמה גסה ולא חיישין למאי דעבדה מלאכה בשבת אחי הוא לאשולי בהמתו לעובד כוכבים ועבד זה מלאכה בשבת וקא עבר בלאו דכתיב (דברים ה) לא תעשה כל מלאכה וגו' וכל בהמתך דהשתא בהמת ישראל היא ומלווה הוא על שביתה: שאלה קניי. לימי שאלת^ד דכיון דחייב צאונסין הכי היא שלו: נסיוני. מנסה לה אי מנסה^ה מנסה קולו שהיא מוכרת והולכת: מחמיר לא שייך למימר אלא בבהמה הטעונה משאחי ופעמים שנותן עליה משא לנסותה אם הולכת יפה וה"ל מחמיר בשבת ואיכא למ"ד בפרק תבואה במסכת שבת (דף קנז) דחייב חטאת והתם פלוגתא: אף במקום הכי קדמי במתני' אין משמירין להן צמים בל"י אכל בחור^ו משמירין ואף במקום שאמרו להסיר לא לבית דירה אמרו שידור זו העובד כוכבים אלא לבית העצים לבית האולרות מפני שמכניס לתוכה עבדות כוכבים: ואי שכיור קניי. מאי איכפת ליה לישראל אם עייל לה עובד כוכבים עבדות כוכבים בדידיה קא מעייל: יאכילנה כרשני תרומה. אע"פ שמוזנותיה עליו כהן שרינו ונתנה לכל כהן שיראה ואם ראה היה יכול ליתנה לכהן זה שהשכיר לו פרתו ואותו כהן מסתמא יראה ליה ומחיל אם האכילה הרבה כרשני תרומה דמה לו להקפיד והלא אינה מיוחדת לו לפיכך מתוך^ז שידוע שנותן לבהמתו מאותן כרשניין הרבה צעין יפה יותר משאילו היה שלו יחא ליה ואינו גולן אי נמי שפלו לו מצינו אבי אמו כהן: לא יאכילנה כרשני תרומה. לפי שאינה שלו ואינו יכול להאכילה תרומה אלא לבהמתו קנוית כספו: אידא דספסירא. ע"י סקסור ישראל והמוכר נמי ישראל: ועוד דלא מגלי מומא. כיון דהוא למכרה לקחה אינו רוצה שידוע בה מום שזה הלכך לא מושיל ולא מוגיר: אימור לשחיטה וצנה. ותליין לקולא ומתניתין בבהמה טמאה אפילו בסתמא א"ר בטהורה ובמפרש ליה עובד כוכבים דלקיומיה קאי:

ועבד זה מלאכה וא"ת נהי דלשחיטה וצנה מ"מ יחוש שמא ירביעה קודם שישחטה כי ההוה עובדא דליון מעמידן כוכבים שלקח אווזא מן השוק רבעה חנקה ואכלה וי"ל דמילתא דלא שכיח היא ולא גזור בה רבנן והשתא חזינן דלכ"ע צין לרש"י אסור למכור לעובדי כוכבים עגלים וסייחין וכל בהמה טמאה וע"כ יש לתמוה בזה היו סומכין למכור עגלים וסייחין לעובדי כוכבים וגם מוסקים נמי יש לתמוה דבשלמא אותן שאין מיוחדים אלא לרביעה יחא דהא פסיק ר' יוחנן (לקמן טז) כצן במכירה המכיר בקום לפי שגושה זו מלאכה שאין בה אסור דאורייתא ומטעם האוקף אין לאסור דהאוקף בטל לגבי האדם הרובע עליו אכל מאותן סוסים שהם מיוחדים למשון בקרון וגם לפעמים שהעובד כוכבים מפרש שקוהו בשביל מלאכת חרישה ומשיכת קרון קשיא וי"ל דלפי מסקנת התלמוד דשרי למוזין אידא דספסירא ומפרש טעמא משום דלא ידעה ליה לקליה יחא דגם בהמות שלנו אינן מכירות בקולנו וליכא למיחש לנסיוני גם אין רגילות להשאילם ולהשכירם מהיו מאותם שרגילים לשכור לעובדי כוכבים קשיא וי"ל דודאי הא דאסור למכור בהמה טמאה היינו דוקא בימייהם שהיו הרבה יהודים ביחד ואם היה לו לאדם בהמה שאינו נרץ לה היה מוכרה למכירה ולא היה מפסידה אכל עתה מה יעשה שלא ימאץ למכור יפסידנה ולכך נהגו הגאונים שגוהה היתר בדבר וכו"ג איכא לקמן דפרין אפי' חטיי ושערי נמי לא מודנן ומשני א"ה ה"נ א' אכל כיון דל"א שרי ופסק רבינו צירוף דלפי זה אין להמיר אלא כשקונה הסוס לנורף עצמו וממלך עליו למכרו דאם לא ימכרו יפסידו אכל לוקח סוסים למכרם כדי להרויח אסור דלא יקחם ולא יפסיד בהם:

לפני אידיהן פרק ראשון עבודה זרה

טו.

ושמיעה דקליה ואולא מחמתיה. וא"ת ל"ל טעמא דמחמיר תיפוק ליה משום שביתה בהמתו לחוד ואור"י דמשום שביתה בהמתו לחוד לא היו אסרינן מכירה דלית ביה איסור כי אם לפי שעה משום נסיוני ודוקא שאלה או שכירות אסרינן משום שביתה בהמתו משום דעושה כל השבת אכל משום נסיוני דליון זו איסור אלא לפי שעה לא אסרי' אי לאו טעמא דמחמיר

דחמיר טפי: ישראלי ששכר פרה מכהן יאכילנה כרשני תרומה. נראה לר"י דמיייר צאין מוזנותיה על ישראל אלא על כהן מדלא קמני אע"פ שמוזנותיה עליו דקדמתי בסיפא ועוד דאם היו על ישראל אדדייק מסיפא דשכירות לא קניא לידוק מרישא וניחא נמי שיכול להאכילה כרשני תרומה: כיון שמוזנותיה על כהן ואין כהן חשש: והשתא דאמרת שכירות לא קניא. הלא מסקינן דשכירות לא קניא וקשה דפרק הזהב (ב"מ דף נו) ושם ד"ה והא' מסיק דשכירות יש לה אונאה מדכתיב וכי תמכרו ממכר לעמיתך ולא כתיב וכי תמכרו ממכר לעולם אלאמא ממכר קרינן ליה וי"ל דמאי דלמא קרינא ליה לפי שעה היינו דוקא לגבי אונאה דכתיב ממכר מיותר מיהו בשאר מקומות אמרינן דשכירות הוא דלא קניא: שרא ליה למוזין אידא דספסירא. מימה אמאי לא אסרינן משום דשכירות צנית העובד כוכבים יסבירו שבעלים עומן מכירה לו ואמאי למישרי צבעלים מידי דהוה אשכורה לרצון כדפרישי' במתני' וי"ל דספסירא קלא אימא ליה והר"ר שמע' פירש דהוה גורא לגורא גורא ספסירא אטו צעל הציט וצעה"ז גופיה אינו אסור אלא גורא משום שאלה שכירות ונסיוני: אימור לשחיטה וצנה. פ"ה ומתני' דקמיין אין מוכרינן מיייר לו בבהמה טמאה ואפי' בסתמא או אפי' בטהורה ובמפרש ליה עובד כוכבים דלקיומיה קא צעי ליה ורש"י פירש בשם רש"י דהכא דוקא פרה שאין רגילין לעשות בה מלאכה אכל שוורים שרובן למלאכה אין מוכרינן ועגלים וסייחין נהי דהשתא לא צני מלאכה ניהו מ"מ לכשיגדלו יהיו צני מלאכה וקשיא לר"ת על פירוש זה דאדרבה בכל התלמוד משמע דפרות יותר הן צנות חרישה כדאמרי' בסמוך

דפרה חמורשת בשביעית וצפ"ק דפסחים (דף יז) שמי פרות היו חורשות בה המשהה וכן (ב"מ כ"ג) השוכר פרה למרש בהר (א) השואל פרה כי השוורים היו נוגחים כדאמרי' (ב"מ מו) שור שנגח ואע"ג דאמרי' שוורים רוצה לרדוף וצני צני דהמוכר פירות (ב"ב כ"ג) מ"מ אינם רואים למלאכה כמו פרות לכך נראה לר"ת דצין פרות צין שוורים אמר דלשחיטה וצניניהו ומתני' דקמיין בהמה גסה היינו בהמה טמאה כפ"ה ועגלים נקט דוקא דלמלאכה קצעי להו דאילו לשחיטה לא היה טורח לקנותם ולגדלם וסייחין נמי לרבותא נקט דאע"ג דהשתא לא חוו למלאכה אסור למכרם וקשה על פירוש ר"ת דלקמן (דף טז) כי צעי שור של פטם מהו משמע הא שאר שוורים אסרי ואור"י לעולם שאר שוורים מותרים אכל התלמוד מסופק כי אולי יש להחמיר בשור פטם משום דמי משהי ליה עבד מלאכה על חו תרין וא"כ ראוי הוא למלאכה יותר משוורים אחרים ור"ת פירש שור פטם לאו מפוטם עדיין הוא אלא עומד להתפטם ולכך הוא שואל כי שמה יש לאסור בו יותר משאר שוורים דאדמשהי ליה לפטמו מימליך

ועבד זה מלאכה וא"ת נהי דלשחיטה וצנה מ"מ יחוש שמא ירביעה קודם שישחטה כי ההוה עובדא דליון מעמידן כוכבים שלקח אווזא מן השוק רבעה חנקה ואכלה וי"ל דמילתא דלא שכיח היא ולא גזור בה רבנן והשתא חזינן דלכ"ע צין לרש"י אסור למכור לעובדי כוכבים עגלים וסייחין וכל בהמה טמאה וע"כ יש לתמוה בזה היו סומכין למכור עגלים וסייחין לעובדי כוכבים וגם מוסקים נמי יש לתמוה דבשלמא אותן שאין מיוחדים אלא לרביעה יחא דהא פסיק ר' יוחנן (לקמן טז) כצן במכירה המכיר בקום לפי שגושה זו מלאכה שאין בה אסור דאורייתא ומטעם האוקף אין לאסור דהאוקף בטל לגבי האדם הרובע עליו אכל מאותן סוסים שהם מיוחדים למשון בקרון וגם לפעמים שהעובד כוכבים מפרש שקוהו בשביל מלאכת חרישה ומשיכת קרון קשיא וי"ל דלפי מסקנת התלמוד דשרי למוזין אידא דספסירא ומפרש טעמא משום דלא ידעה ליה לקליה יחא דגם בהמות שלנו אינן מכירות בקולנו וליכא למיחש לנסיוני גם אין רגילות להשאילם ולהשכירם מהיו מאותם שרגילים לשכור לעובדי כוכבים קשיא וי"ל דודאי הא דאסור למכור בהמה טמאה היינו דוקא בימייהם שהיו הרבה יהודים ביחד ואם היה לו לאדם בהמה שאינו נרץ לה היה מוכרה למכירה ולא היה מפסידה אכל עתה מה יעשה שלא ימאץ למכור יפסידנה ולכך נהגו הגאונים שגוהה היתר בדבר וכו"ג איכא לקמן דפרין אפי' חטיי ושערי נמי לא מודנן ומשני א"ה ה"נ א' אכל כיון דל"א שרי ופסק רבינו צירוף דלפי זה אין להמיר אלא כשקונה הסוס לנורף עצמו וממלך עליו למכרו דאם לא ימכרו יפסידו אכל לוקח סוסים למכרם כדי להרויח אסור דלא יקחם ולא יפסיד בהם:

(א) כיה כיה הייך והלאש וי"ל ע"ש. (ב) צירושלם בפסחים פ"ד הני דקטניה בפסחא וכן כ"ל. גם כאן.

עין משפט
נר מצוה

סא א מיי פ"כ מהל שבת הל' ג: סו ב מיי פ"ט מהל' תמומות הל' ז (טו"ד פ"י שאל): סג ג מיי פ"כ מהל' שבת הלכא ב פמג לליון סה טו"ע ע"ד פ"י קנא סעף ד:

רבינו חננאל

ופרקי כיון דובנה לא רבעה דאמור שמיה דרב עובר כוכבים חס על בהמתו (שלא) תיעקר ואינו רובנה: פ"ב ובכ"מ אין מוכרינן להם בהמה גסה. מאי טעמא נהי דלרביעה לא חיישי עבדי בה מלאכה בשבת והתורה אמרה למען יזנו שורך וגו' ואמרינן מכדי לא אזור דחמנא הנחה אלא בבבמתו של ישראל אבל עובר כוכבים כיון דובנה קנייה בהמה עובר כוכבים היא ליעבד בה מאי דבעי דוחי' גורי' מכירה אטו שכירות ואטו שאלה דבהמה ישראל היא. ומקשי' שכירות ושאלה נמי כל ימי שכירותה וכל ימי שאלתה כמכורה היא וקנאה עובר כוכבים אלא גזירה מטעם נסיוני פ"י מכרה לו על מנת שינאה אותה ואם לא תישיר בעיני יחזירה לו חיישי' דלמא אחי במעלי שבתא סמוך לשקיעת החמה וא"ל עובר כוכבים לישראל את נסיה ושמעה לקליה ואלולא מחמתיה ונמצא כמחמיר בשבת ואסור. ומקשי' ושכירות מי קניא והתנן אף במקום שאמרו להשכיר לא לבית דירה אמרו מפני שמכניס ש"ד שכירות קנייה עובר כוכבים כי קא מעייל וזבובי קא מעייל. ותוב נתן כהן ששכר פרה מישראל אע"פ שחייב מישראל לא יאכילנה כרשני תרומה ואי ס"ד קנייה תרומה לא יאכילנה כרשני תרומה פרה דידיה היא ונדחה הא סבא דשכירות קנייה ואמרינן השתא דאמרת שכירות לא קנייה גזירה מכירה אטו שאלה אטו שכירות אטו נסיוני: רב אחאי שרא לזבוגי חמרא אבב ספסירא. אמר מאי איכא למיחש אי משום נסיוני הא לא ידעה ליה לקליה דאולא מחמתיה אי משום שאלה ושכירות ספסירא כיון דלפי (א) שעתיה הוא מוכין לא מושיל ולא מוגיר ועוד משום דלא נגלו מומי דבהמה: ירושל' עבר ומכר קונסין אותו כשם שקונסין להלכה כך קונסין למנהג. חד בר נש זבן גמלא. אתא עובדא קמי ריש לקיש וקניניה (ב) בדי פלא בגין דיחודי גמלא. אמר ר' בון לפרסור קנס והוון צווחין לבריה ברא דמסטרס לארמאי: רב הונא זבן פרה לעובד כוכבים א"ל רב חסדא מאי [טעמא] עבר מר הכי אמר ליה אימור לשחיטה קנאה

(א) כיה כיה הייך והלאש וי"ל ע"ש. (ב) צירושלם בפסחים פ"ד הני דקטניה בפסחא וכן כ"ל. גם כאן.